

OBSAH

PŘEDMLUVA	17
-----------------	----

A. ČÁST OBECNÁ

1. NĚKOLIK POZNÁMEK Z HISTORIE VNITŘNÍHO LÉKAŘSTVÍ	20
--	----

(Václav Jirásek)

2. ZDRAVÍ A NEMOC (Pavel Klener)	24
--	----

- Příčiny onemocnění
- Průběh onemocnění

3. KOMUNIKACE LÉKAŘ-PACIENT (Radkin Honzák)	26
---	----

- Vztah mezi lékařem a pacientem
- Pravda na nemocničním lůžku
- Maastrichtský systém

4. NEJČASTĚJŠÍ PROJEVY NEMOCI (Pavel Klener)	35
--	----

- Únava a slabost
- Poruchy spánku
- Poruchy chuti k jídlu
- Nevolnost a zvracení
- Úbytek hmotnosti
- Žízeň
- Bolest
- Svědění
- Změny tělesné teploty
- Bušení srdce
- Dušnost
- Kašel
- Chrapot
- Krvácivé projevy

5. ANAMNÉZA (Zdeněk Mareček)	45
------------------------------------	----

5.1. Schéma anamnézy	45
----------------------------	----

- Osobní data nemocného

■ Současné obtíže vedoucí k vyšetření	46
■ Osobní anamnéza	46
Nynější onemocnění	46
Předchorobí	47
■ Rodinná anamnéza	48
■ Pracovní a sociální anamnéza	49
5.2. Zásady správné anamnézy	49
■ Dostatek času	50
■ Vhodné prostředí	50
■ Správná formulace otázek	50
■ Osobní zájem	51
■ Kritické hodnocení	52
■ Anamnestická diagnóza	53
6. METODY FYZIKÁLNÍHO VYŠETŘENÍ (Pavel Klener)	55
7. VYŠETŘENÍ ARTERIÁLNÍHO A ŽILNÍHO PULSU (Jaromír Hradec)	57
7.1. Arteriální puls	57
■ Rytmus pulsu	58
■ Amplituda a charakter pulsu	58
7.2. Žilní puls a tlak	60
8. VYŠETŘENÍ KREVNÍHO TLAKU (Jaromír Hradec)	62
9. CELKOVÉ POSOUZENÍ STAVU PACIENTA (Petr Cieslar)	65
9.1. Vědomí a psychický stav	65
9.2. Růst, vývoj, výživa	66
9.3. Poloha nemocného, stoj a chůze	68
9.4. Hlas a řeč	70
9.5. Kůže	71
9.6. Kožní adnexa	75
9.7. Otoky	76
10. SOMATICKÉ VYŠETŘENÍ	78
10.1. Vyšetření hlavy (Petr Cieslar)	78
10.1.1. Vyšetření hlavy jako celku	78
10.1.2. Vyšetření očí	79
10.1.3. Vyšetření inervace mozkovými nervy	81
10.1.4. Vyšetření uší a nosu	82
10.1.5. Vyšetření dutiny ústní a jazyka	82
10.2. Vyšetření krku (Petr Cieslar)	83
10.3. Vyšetření hrudníku	85
10.3.1. Vyšetření hrudníku jako celku (Pavel Klener)	86
10.3.2. Vyšetření plic (Jiří Homolka)	88
10.3.3. Vyšetření srdce (Jaromír Hradec)	92
■ Srdeční ozvy	96
První ozva	98
Druhá ozva	98

Třetí ozva	99
Čtvrtá ozva (síňová)	100
Cvalový rytmus	100
■ Přidatné srdeční zvuky	101
■ Srdeční šelesty	102
■ Systolické šelesty	104
Ejekční systolické šelesty	104
Regurgitační systolické šelesty	105
■ Diastolické šelesty	106
Průtokové diastolické šelesty	106
Regurgitační diastolické šelesty	108
■ Kontinuální šelesty	109
■ Perikardiální třecí šelest	110
10.4. Vyšetření cév (<i>Jiří Spáčil</i>)	110
10.5. Vyšetření břicha	116
10.5.1. Vyšetření břicha jako celku (<i>Václav Jirásek</i>)	116
10.5.2. Vyšetření jater (<i>Marie Brodanová</i>)	121
10.5.3. Vyšetření sleziny (<i>Pavel Klener</i>)	124
10.5.4. Vyšetření žlučníku (<i>Marie Brodanová</i>)	125
10.5.5. Vyšetření pankreatu (<i>Marie Brodanová</i>)	126
10.6. Vyšetření ledvin a močového ústrojí (<i>Jiří Žabka</i>)	126
10.7. Vyšetření genitálu (<i>Pavel Klener</i>)	127
10.8. Vyšetření pohybového ústrojí (<i>Karel Pavelka</i>)	128
■ Nález u zánětlivých onemocnění	128
■ Nález u osteoartrózy	129
10.8.1. Vyšetření horní končetiny	129
■ Ramenní kloub	129
■ Loketní kloub	129
■ Zápěstí a ruka	130
10.8.2. Vyšetření dolní končetiny	130
■ Kyčelní kloub	130
■ Kolenní kloub	131
■ Kotník a klouby nohy	131
10.8.3. Vyšetření páteře	132
11. ZÁKLADNÍ POMOCNÁ VYŠETŘENÍ	134
11.1. Vyšetření sedimentace červených krvinek (<i>Bedřich Friedmann</i>)	134
11.2. Vyšetření moči (<i>Jiří Žabka</i>)	135
11.2.1. Smyslové posouzení moči	135
11.2.2. Chemické vyšetření moči	136
11.2.3. Vyšetření močového sedimentu	136
11.3. Vyšetření EKG (<i>Jaromír Hradec</i>)	138
11.3.1. Vznik EKG křivky	138
11.3.2. Elektrody a svody	140
11.3.3. Normální elektrokardiogram	143
■ Vlna P	143
■ Interval PR (PQ)	144
■ Komplex QRS	144

■ Vlna T	145
■ Interval QT	146
■ Úsek ST	147
■ Vlna U	147
11.3.4. Určení dalších parametrů	147
■ Určení srdeční frekvence	148
■ Určení elektrické osy srdeční	149
■ Elektrická rotace srdce	151
■ Pozdní komorové potenciály	151
11.3.5. Ambulantní monitorování EKG	151
12. ZOBRAZOVACÍ METODY (Jiří Chmel)	152
12.1. Vyšetření rentgenem	152
■ Skiografie – snímkování	152
12.2. Vyšetření ultrazvukem	153
12.3. Magnetická rezonance	154
12.4. Zobrazovací metody nukleární medicíny	154
13. ENDOSKOPICKÉ METODY (Václav Jirásek)	156
■ Kapslová endoskopie	156
13.1. Indikace endoskopie	157
13.2. Kontraindikace a rizika endoskopie	158
14. BIOCHEMICKÁ VYŠETŘENÍ (Tomáš Zima)	159
14.1. Preatalytická část laboratorního vyšetření a faktory, které ji ovlivňují	160
14.1.1. Biologické vlivy	160
14.1.2. Odběr materiálu	161
14.1.3. Transport materiálu	162
14.1.4. Skladování materiálu	162
14.2. Analytická část	163
14.3. Postanalytická část	163
15. ZÁKLADNÍ HEMATOLOGICKÁ VYŠETŘENÍ (Jan Haber)	167
15.1. Vyšetření krevního obrazu	167
15.2. Vyšetření kostní dřeně	167
15.3. Vyšetření základních koagulačních parametrů	168
16. PŘEDTRANSFÚZNÍ VYŠETŘENÍ (Jan Haber)	171
16.1. Vyšetření v laboratoři	171
16.2. Vyšetření u lůžka nemocného	171
17. ZÁKLADNÍ IMUNOLOGICKÁ VYŠETŘENÍ (Terezie Fučíková)	172
17.1. Vyšetření alergických stavů	172
17.2. Vyšetření imunodeficience	173
17.3. Vyšetření autoimunitních onemocnění	173
18. MOLEKULÁRNĚ BIOLOGICKÉ METODY (Josef Janda, Alena Slavičková)	175
■ Metoda polymerázové řetězové reakce	175

19. MIKROBIOLOGICKÁ VYŠETŘENÍ (<i>Jiří Beneš</i>).....	178
19.1. Mikrobiologické vyšetřovací metody.....	178
19.1.1. Mikroskopické techniky.....	178
19.1.2. Kultivační techniky.....	179
19.1.3. Genové vyšetřovací metody.....	180
19.1.4. Metody umožňující průkaz antigenu.....	180
19.1.5. Nepřímé diagnostické metody.....	181
19.2. Obecné zásady mikrobiologického vyšetřování v praxi.....	183
20. BIOPTICKÉ A CYTOLOGICKÉ VYŠETŘENÍ (<i>Václav Jirásek</i>).....	184
21. STANOVENÍ DIAGNÓZY (<i>Pavel Klener</i>).....	185
22. TERAPIE VNITŘNÍCH CHOROB (<i>Pavel Klener</i>).....	187
23. PROGNÓZA VNITŘNÍCH CHOROB (<i>Václav Jirásek</i>).....	190
24. ZDRAVOTNICKÁ DOKUMENTACE (<i>Romana Ryšavá</i>).....	191
24.1. Dokumentace u hospitalizovaných pacientů.....	191
24.1.1. Příjmová dokumentace.....	191
24.1.2. Dekurs.....	192
24.1.3. Propouštěcí zpráva.....	195
24.1.4. Vykazování provedených výkonů.....	195
24.2. Dokumentace u ambulantních pacientů.....	197
25. PRÁVNÍ ODPOVĚDNOST LÉKAŘE (<i>Daniela Bruthansová</i>).....	198
25.1. Vztah lékař–pacient z pohledu práva.....	198
25.1.1. Informace o zdravotním stavu pacienta.....	198
■ Informace podávané pacientovi.....	199
■ Informace podávané členům rodiny.....	199
25.1.2. Souhlas s vyšetřovacími a léčebnými výkony.....	199
■ Zletilé osoby.....	199
■ Nezletilé osoby.....	201
■ Osoby zbavených způsobilosti k právním úkonům.....	202
25.2. Poskytování zdravotnické dokumentace.....	202
■ Pacient.....	202
■ Zdravotničtí pracovníci.....	203
■ Změna ošetřujícího lékaře.....	203
■ Osoby získávající způsobilost k výkonu zdravotnického povolání.....	203
■ Další osoby.....	203
25.3. Zpracování osobních zdravotnických údajů.....	204

B. ČÁST SPECIÁLNÍ

26. VYŠETŘENÍ V KARDIOLOGII (Jaromír Hradec)	209
26.1. Anamnéza u srdečních chorob	209
26.2. Nejčastější příznaky srdečních chorob	210
■ Bolest na hrudníku	210
■ Dušnost	213
■ Palpitace	214
■ Synkopy	215
■ Cyanóza	217
■ Otoky	217
■ Hemoptýza	218
26.3. Nejdůležitější vyšetřovací metody v kardiologii	219
26.3.1. Zobrazovací metody	219
■ Rentgenová vyšetření	219
Nejdůležitější patologické RTG obrazy	220
■ Magnetická rezonance	223
■ Ultrazvukové vyšetřovací metody	223
Jednorozměrná echokardiografie	224
Dvourozměrná echokardiografie	225
Dopplerovská echokardiografie	226
Pulsní dopplerovská technika	227
Kontinuální dopplerovská technika	227
Barevné dopplerovské mapování krevního proudu	227
Jícnová echokardiografie	228
■ Radionuklidové metody	228
■ Zátěžové testy	230
Zátěžová elektrokardiografie	231
Zátěžová echokardiografie	232
Zátěžová thaliová scintigrafie myokardu	233
26.3.2. Invazivní vyšetřovací metody	233
■ Pravostranná srdeční katetrizace	233
■ Levostranná srdeční katetrizace	234
■ Ventrikulografie a aortografie	235
■ Koronární angiografie	235
■ Invazivní elektrofyziologická vyšetření	236
■ Intravaskulární ultrazvukové vyšetření	236
■ Endomyokardiální biopsie	237
27. VYŠETŘENÍ V ANGIOLOGII (Jiří Spáčil)	238
27.1. Anamnéza u cévních chorob	238
27.2. Nejčastější příznaky cévních chorob	238
27.3. Nejdůležitější vyšetřovací metody v angiologii	239
27.3.1. Klinické testy	239
27.3.2. Zobrazovací metody	242
■ Vyšetření cév rentgenem	242
■ Magnetická rezonance	243
■ Radionuklidové metody	244

■ Ultrasonografie	244
■ Pletyzmografie	247
■ Metody k posouzení mikrocirkulace	248
28. VYŠETŘENÍ V PNEUMOLOGII (Jiří Homolka, Jiří Chmel)	249
28.1. Anamnéza u plicních chorob	249
28.2. Nejčastější příznaky plicních chorob	249
28.3. Nejdůležitější vyšetřovací metody v pneumologii	250
28.3.1. Zobrazovací metody	250
■ Rentgenová vyšetření	250
Nejčastější patologické RTG nálezy	251
■ Magnetická rezonance	255
■ Radioizotopová vyšetření	255
■ Ultrasonografie	257
28.3.2. Funkční vyšetření plic	257
28.3.3. Jiná speciální vyšetření	258
29. VYŠETŘENÍ V GASTROENTEROLOGII (Václav Jirásek)	259
29.1. Anamnéza u chorob trávicího ústrojí	259
29.2. Nejčastější příznaky poruch trávicího ústrojí	259
■ Celkové příznaky	260
■ Bolest	260
■ Dyspepsie	260
■ Poruchy motility	262
Zvracení	262
Hematemaze	262
Meléna	263
Zácpa a průjem	263
29.3. Nejdůležitější vyšetřovací metody v gastroenterologii	263
29.3.1. Zobrazovací metody	263
■ Rentgenová vyšetření	263
Nejdůležitějších RTG patologické nálezy	265
■ Ultrasonografie	268
■ Radionuklidová vyšetření	269
29.3.2. Endoskopické metody	269
29.3.3. Jiné vyšetřovací metody	272
Vyšetření stolice	272
30. VYŠETŘENÍ V HEPATOLOGII (Marie Brodanová)	274
30.1. Anamnéza u chorob jater	274
30.2. Nejčastější příznaky jaterních onemocnění	274
■ Ikterus	275
■ Příznaky na kůži a kožních adnexách	275
■ Ascites	276
■ Neuropsychické příznaky	277
■ Jiné příznaky	277
30.3. Nejdůležitější vyšetřovací metody v hepatologii	278
30.3.1. Zobrazovací metody	278

■ Ultrasonografie	278
■ Rentgenová vyšetření	278
■ Magnetická rezonance	279
■ Radionuklidová vyšetření	279
30.3.2. Laboratorní vyšetření	280
30.3.3. Morfologická vyšetření	281
31. VYŠETŘENÍ ŽLUČNÍKU, ŽLUČOVÝCH CEST A PANKREATU	
(Marie Brodanová)	283
31.1. Anamnéza u onemocnění žlučníku, žlučových cest a pankreatu	283
31.2. Nejčastější příznaky při onemocnění žlučníku, žlučových cest a pankreatu	283
31.3. Nejdůležitější vyšetření žlučníku, žlučových cest a pankreatu	284
31.3.1. Zobrazovací metody	284
■ Rentgenová vyšetření	284
■ Magnetická rezonance	285
■ Ultrasonografie	286
■ Radionuklidová vyšetření	286
31.3.2. Laboratorní vyšetření	287
32. VYŠETŘENÍ V NEFROLOGII (Jiří Žabka)	289
32.1. Anamnéza u chorob ledvin a močových cest	289
32.2. Nejčastější příznaky chorob ledvin a močových cest	289
32.3. Nejdůležitější vyšetřovací metody v nefrologii	291
32.3.1. Zobrazovací metody	291
■ Rentgenová vyšetření	291
■ Magnetická rezonance	294
■ Ultrasonografie	294
■ Radionuklidová vyšetření	295
32.3.2. Vyšetření moči	295
32.3.3. Funkční vyšetření ledvin	296
32.3.4. Biopsie ledviny	298
33. VYŠETŘENÍ U CHOROB POHYBOVÉHO ÚSTROJÍ (Karel Pavelka)	299
33.1. Anamnéza u chorob pohybového ústrojí	299
33.2. Nejčastější příznaky u chorob pohybového ústrojí	299
33.3. Nejdůležitější vyšetřovací metody u chorob pohybového ústrojí	300
33.3.1. Zobrazovací metody	300
33.3.2. Laboratorní vyšetření	301
33.3.3. Mikrobiologická vyšetření	304
34. VYŠETŘENÍ V HEMATOLOGII A ONKOLOGII	
(Jan Haber, Pavel Klener, Marek Trněný)	306
34.1. Anamnéza u hematologických a onkologických onemocnění	306
■ Anamnéza u hematologických onemocnění	306
■ Anamnéza u onkologických onemocnění	307
34.2. Nejčastější příznaky u hematologických a onkologických onemocnění	307
34.3. Nejdůležitější vyšetření u hematologických a onkologických onemocnění	308
34.3.1. Zobrazovací metody	308

34.3.2. Bioptická a cytologická vyšetření	310
34.3.3. Cytogenetické vyšetření	311
34.3.4. Vyšetření před transplantací kostní dřeně	311
35. VYŠETŘENÍ V ENDOKRINOLOGII (Michal Kršek)	313
35.1. Anamnéza u endokrinnologických onemocnění	313
35.2. Nejčastější příznaky u endokrinnologických onemocnění	313
35.3. Nejdůležitější vyšetření u endokrinnologických onemocnění	313
35.3.1. Zobrazovací metody	313
35.3.2. Laboratorní vyšetření	314
■ Vyšetření hypothalamo-hypofyzárního systému	316
■ Růstový (somatotropní) hormon	318
■ Prolaktin	318
■ Antidiuretický hormon	318
■ Vyšetření štítné žlázy	319
■ Vyšetření příštítných žláz	319
■ Vyšetření nadledvin	319
■ Vyšetření pohlavních žláz	320
DOPORUČENÁ LITERATURA	321
SEZNAM ZKRATEK	322

vyšetření a některých základních diagnostických metod. Zařadili jsme i kapitoly o zdravotnické dokumentaci a o právních problémech, se kterými se dnes stále častěji lékaři setkávají. Speciální část pak pojednává o zvláštnostech anamnézy a fyzikálního vyšetření v jednotlivých podoborech vnitřního lékařství, spolu se stručnou charakteristikou speciálních vyšetřovacích metod.

Ačkoliv barevná dokumentace by nepochybně zvýšila názornost textu, značně by zvedla cenu učebního textu. Proto jsme omežili barvas reprodukcí na nejdůležitější význam a použili převážně perokresby a černobílé obrázky. Velikí bychom děkali kolegům studentů a věříme, že na jejich podkladě budeme schopni v dalším vydání text usložitě upravit.

Jmenní autorů kolektiv
 prof. MUDr. Pavel Elner, DrSc.